

זרע שמשון

רבי שמשון חיים
ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי חן וחסד ושלמא רבא
מן שמאי ועיניכם תראנה בנים
ובני בנים כשתילי יותם סביב
לשולחנכם, חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומזוני טבי.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הנה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ח"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
ברוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת.
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להנה"ק מקוויגלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימנים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אטיב בעומה להמליץ טוב בעדם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איהו מזמורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמהם
לטוב להם, כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
יחיה בכוחי, אקוה שלא להיות
כפוי טובה ח"ו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יבשו בי תונכי.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הנה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ח"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
ברוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת.
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להנה"ק מקוויגלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימנים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אטיב בעומה להמליץ טוב בעדם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איהו מזמורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמהם
לטוב להם, כל הימים

מלליצי יין עשיר

אתוון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארגענשטערן זצ"ל
בהספדו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסייע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
יושר בעולם העליון

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הנה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ח"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
ברוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת.
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להנה"ק מקוויגלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימנים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אטיב בעומה להמליץ טוב בעדם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איהו מזמורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמהם
לטוב להם, כל הימים

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב?
פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה?
פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען?
פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

תירוץ

זייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

צדקת הצדיק

רבי צדוק
ב"ר יעקב רבינוביץ זצ"ל
אמר קודם פטירתו
שמבטיח כמו הבטחת בעל
מלא העומר שמי שידפיס
דבריו יהיה לו למליץ יושר

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הנה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ח"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
ברוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת.
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להנה"ק מקוויגלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימנים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אטיב בעומה להמליץ טוב בעדם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איהו מזמורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמהם
לטוב להם, כל הימים

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, צדקת הצדיק, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי, ר' זבולון המבורגר זצ"ל וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר
פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הרה"ק המקובל המלוב"ן ר' רפאל ב"ר אברהם ריס זי"ע

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה' אלקיכם. בגמרא (ב"מ סא:): למה לי דכתב רחמנא יציאת מצרים בריבית, יציאת מצרים
בציצית, יציאת מצרים במשקלות, אמר הקב"ה אני הוא שהבחנתי במצרים בין טיפה של בכור לשאינה של בכור, אני הוא שעתיד להיפרע ממי שתולה קלא אילן
[צעב דומה לתכלת] בבגדו ואומר תכלת הוא. ונראה לבאר מה שנתכוון ללמוד ממכת בכורות, דהנה כשהאדם לובש ציצית כתיקונו יש לו שמירה, וכשאינו לובשו
כתיקונו אין לו שמירה והוא מוטל בסכנה, וכמו שמצינו (זה"ק ח"ג שד): שפירשו את לשון הכתוב 'על כנפי בגדיהם לדורותם', לשון דירה. והיינו שע"י הציצית זוכה
לשמירה כמו בדירה, וכמו שהבית אשר נקבעת בו מזוזה הוא משומר מכל משטין ומזיק, כך מי שלובש ציצית יהיה שמור מן המזיקין שלא יוכלו ליגש אליו, ואין
בכוחם להדיחו מהדרך הטובה, כי מתרחקים ממנו. אולם לכאורה כשהוא בביתו שיש שם מזוזה, יש צד לומר שאף אם אינו לובש הציצית כראוי, ואף אם תולה
קלא אילן על בגדו במקום התכלת, ג"כ אינו בסכנה מן המזיקים, שהרי יש עליו את שמירת המזוזה, על כך הזהיר ואמר אני הוא שהבחנתי במצרים בין טיפה של
בכור וכו' אני עתיד להיפרע ממי שתולה קלא אילן על בגדו וכו', והיינו שכשם שבמצרים אע"פ שניתנה רשות למשחיתים להשחית, מ"מ רק הבכורים מתו ואותם
שאינם בכורים ניצלו. ועוד, שאף שהיה הדם על פתחי בתי ישראל, היה המשחית נכנס לבתיהם להרוג את בכורי המצריים שנשטמו שם, ולא הועיל להם הדם שהיה
בפתחי בתיהם לאות, אלא הבחנתי בכל אחד ואחד, וכל מי שלא היה ראוי למות לא מת, ומי שהיה ראוי למות מת ולא יכלו להיستر ממני, כך גם במי שאינו לובש
את הציצית כתיקונו ותולה קלא אילן בבגדו שיהא נראה כאילו יש לו תכלת, לא יועיל לו כלום, ואף המזוזה שבביתו לא יועיל לו למנוע אותו מן המזיקים, ויוכלו
המקטריגים לבוא עליו ולא יועיל לו שמירת המזוזה. (זרע שמשון קדושים אות ב').

לע"נ הג"ר אברהם בן שמואל קורנפלד זצ"ל אבד"ק
מאקאווא יאצ"כ ד' סיון

שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם. כבר כתבתי (בפסוק ד') שעל כל פנים כוונת השילוח היה בו בחינת טוב, דאם היו מטיבין מעשיהם, היו זוכין להשפיע קדושה בארץ ישראל, עד שהיו מוכנים להשרות בו 'עץ החיים' בחינת משה שיהיה גם הוא ראוי לבוא לארץ ישראל, כמו שפירשו בזוהר בפרשתין, דזה שאמרו 'היש בה עץ', בחינת 'עץ חיים' דרגא דמשה.

ולהיות כי השבטים היו כלולים בהם נשמת כל ישראל, כמו כן הנשיאים [והיינו המרגלים דכתיב בהם 'כל נשיא בהם'], היו בהם לכל אחד כללות השבט והרי כאילו כל ישראל נכנסו שם, והיה מסייע קדושתו להכניע כנען. וזהו 'ויתורו', שישפיעו בה 'יתרון' קדושה, 'את ארץ כנען' שמורה לשון הכנעה גם כן, שיכניעו הכנענים, 'איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו', כי האיש הזה, בו נכללים כללות כל השבט, 'כל נשיא בהם' זה הנשיא יוכלל 'בהם', והם ב'נשיא', ואז יהיה בחינת כללות כל ישראל, שעיד"ז יכנעו הכנענים, וכמו שנאמר באברהם 'קום התהלך בארץ' כדי שתהא נוחה ליכבש לבניו, וזהו מצד עוצם קדושתו של אברהם שהכניע שורש הכנענים עד שתהא נוחה ליכבש.

או יאמר 'שלח לך אנשים', לך' היינו להנאתך ולטובתך, כמו שכתב בזוהר דזה לטובת משה, 'ויתורו' שיתנו בה 'יתרון' להשרות בה 'עץ חיים' דרגא דמשה, שיוכל משה לבוא גם כן לארץ ישראל.

גם לשון 'ויתורו', כי כל דור המדבר מתו במדבר, ולכאורה אם היו נכנסין כולם, היה צר להם המקום לחלק לאיש נחלתו, אך ארץ ישראל 'ארץ צבי' והיתה מתפשטת לפי זכות היושבים בה, לכן אמר 'ויתורו', שיתנו בה 'יתרון' שתתרחב כפי זכותו, לכן לאחר שקלקלו כתיב 'וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום', כי אחר שחטאו ופגמו נתקצרה ונתכווצה עד שהלכו בתוך ארבעים יום לארכה ולרחבה.

ולהיות כי כפי דברי האר"י ז"ל נתעבר בהם נשמת השבטים, ובחטאם נסתלקו, לזה ירמוז 'איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו', שתהיה השליחות 'למטה אבותיו' שיתעברו בהם נשמת השבטים כאשר היה באמת, וזהו 'כל נשיא בהם' שיוכלל 'בהם' קדושת כל נשיא, איש בעבור נשמתו, לא שיתלקו בחטאם ולא ישארו בהם.

הגדרות אבני נזר - על ענייני מילה

ליתר פרטים, וכן לקבלת גליון "מליצי יושר" בכל שבוע:
gilylonmy@gmail.com 732.510.0560

'רבינו בחיי' לרבינו בחיי ב"ר אשר זי"ע

הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע היה אומר: **סגולה גדולה לפרנסה ללמוד הספר 'רבינו בחיי'. וסימנך: מאן דיהיב 'חיי', יהיב מזוני.**

סוס מוכן ליום מלחמה ולה' התשובה. שלמה המלך יזהיר כל אדם בכתוב הזה שיעשה כל דבר שיצטרך לעשות ובדרך הטבע כל מה שבכוחו, ושימסור השאר בידי שמים, כי הנס אינו חל אלא בחסרון הטבע, ועיקר 'צירת האדם' בנוי על מדת הטבע, ועל כן יצטרך שיעשה האדם פעולות וענינים שיהיו הכנות להשיג בהן חפצו ולעמוד על משאלות לבו, כמי שרוצה ללכת למלחמה על אויביו, שראוי לו שיכין כלי זין וסוסים ומרכבות ליום מלחמה, שאם אינו מכין ויסמוך על הנס, ימסר ביד אויביו. או כמי שיש לו חולה, שהוא ראוי לתקן לו מסעדים וסמים למאכלו, ומאכליו המאכלים המועילים, ולמנוע ממנו המאכלים המזיקים, ואחר שעשה לו כל יכלתו והשתדל בכל כחו ועשה בדרך הטבע כל הכנותיו, אין ראוי לו לבטוח שיעיג אל רצונו רק בה' יתעלה, לא בהכנות האלה, כי יש אדם שיאבד במלחמה עם כל ההכנות, ויש שינצל מבלעדיהן, ויש חולה שימות עם המאכלים המועילים, ויש שתגיע לו רפואה עם המאכלים הרעים המזיקים, וא"כ אין עיקר התשובה בענין המלחמה ולא בענין הרפואה להכנותיהם רק בה' יתעלה שכן כתיב: 'הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם', וכתיב: 'לא בגבורת הסוס יחפץ לא בשוקי האיש ירצה', וכתיב: 'שקר הסוס לתשובה', זאת כוונת התורה ורוב הפסוקים מוכיחין כן, ולכן תצוה התורה לישראל להשתדל בהכנות האלה שיצאו חלוצים בעלותם למלחמה על אויביהם, ושישימו אורב ושישלחו מרגלים בערי האויבים, כי כל הענינים האלה הם הכנות לעשות מה שבכח האדם לעשות בדרך המנהג והטבע, ואחר כן יפעול הנס על כל מעשה הטבע. ואע"פ שישראל לא היו צריכין לזאת, לפי שלא היה נצחון בדרך המנהג והטבע, כי אם על פי הזכות והעונש, ואם היו זכאין מעט מהם ינצחו עמים רבים, ואם היו חייבים מעט מן האויבים ינצחו רבים מהם, מ"מ באה מצות התורה לישראל לעשות כל השתדלותם בהכנות האלה, ואח"כ למסור הענין למי שהתשובה לו, כי התורה לא תסמוך על הנס לעולם.

ומטעם זה צוה הקב"ה לנח מעשה התיבה, כי בידוע שהיה ביכלתו יתעלה שיעביר נח ובניו ברגליהם על מי המבול, ולא יצטרך נח להתנהג בזה בדרך הטבע שיעשה תיבה מעץ ידוע וממדה ידועה באורך וברוחב, אבל התורה תצוה לנו בכך שנשתדל בהכנות בכל הענינים, ועם כל השתדלותנו שתהיה אמונתנו שאין עיקר התשובה בהם רק בה' יתעלה, וזהו שאמר שלמה בכאן 'סוס מוכן ליום מלחמה ולה' התשובה', וכן מצינו בדוד ע"ה כששאל באורים ותומים, השיבו הקב"ה 'הסב אל אחריהם ובאת להם ממול בכאים', צוה להשתדל בדרך המנהג והטבע, כמנהג שאר האומות הנוצחין בטבע, וכן מצינו במלחמת העי' שאמר הקב"ה ליהושע: 'שים לך אורב לעיר מאחריה', והוא הטעם בעצמו במרגלים ששלח משה רבינו ע"ה במדבר פארן שהקב"ה צוה בכך.

לזכות מ.מ.ב.ה. להצלחה בכ"ע

סופגנין והדובשנין פטורים מן החלה רק אם לא אפאה בתנור. אמרו בפסחים (דף לז.), הסופגנין והדובשנין ואיסקריטין וכו' פטורים מן החלה. אמר ריש לקיש, כל המינים הללו השנויים במשנה זו, מעשה אלפס הן, שנתבשלו בכלי העומד על גבי האש, הלכך לאו 'לחם' הם, שאין 'לחם' אלא מאפה תנור. ור' יוחנן אמר אף מעשה אלפס 'לחם' ניהו, וחייבין בחלה. והללו השנויים במשנה, פטורים מחלה משום שבישולם בחום החמה.

והנה המחבר (ריש סי' שכ"ט) כתב וז"ל: אין חיוב חלה אלא בלחם, לפיכך הסופגנין, דהיינו רכים העשויים כספוג, והדובשנין והאיסקריטין, והם מטוגנים בדבש, פטורים מן החלה, ע"כ. והביא האבני נזר (יו"ד סימן תי"ג) מאביו בעל אגודת אזוב שהקשה, דמדברי המחבר משמע דהדובשנין והסופגנין והאיסקריטין פטורין מחלה אפילו אם נאפה בתנור, וקשה דהרי בפסחים שם אמרו להדיא דהסופגנין והדובשנין ואיסקריטין פטורין מן החלה לריש לקיש משום שלא נאפה בתנור, ולר' יוחנן פטור משום שעשאן בחמה, אבל אם נאפה בתנור חייבין.

וכתב האבני נזר וז"ל: נהירא שגם אנכי נתקשיתי בזה, וגרם לנו מחמת שהסעיף א' והסעיף ב' נראין כשני ענינים, ובאמת הענין אחד, ומירי שלא אפאה בתנור [ולכך פטורה, אבל אם אפאה בתנור חייבת], והיינו הך דסעיף ב' [שכתב המחבר: עיסה שבלילתה רכה ואפאה בתנור וכו' חייבת בחלה], רק הלשון [של סעיף א' וסעיף ב'] מחולק.

והנה עיסה שנילושה במי פירות נחלקו הפוסקים אם חייבת בחלה, אבל עיסה שנילושה בשבעה משקין, לכ"ע חייבת בחלה, וכמבואר בסוף הסימן. והרי דבש הוא משבע משקין, [וא"כ מדוע הדובשנין פטורה מן החלה אם לא אפאה בתנור]. אולם הטעם [שהדובשנין פטורה הוא] משום דבלילתו רכה, [ולכך אינו קרוי 'לחם', אבל אם אפאה בתנור אז קרוי 'לחם' וחייבת], וכמו שפירש"י (פסחים שם, והביאו הב"ר והבה"ג), וכו"כ התוס' שם בשם ר"ת במחלוקת ר' יוחנן ור"ל, דדוקא בבלילתו רכה פליגי, [משום דלא 'לחם' הוא, אבל בבליה עבה דמיקרי 'לחם', חייבת בחלה אפילו אם לא אפאה בתנור רק בחמה]. אבל הרמב"ן חולק [ופטור] באפאן בחמה [אפילו אם בלילתו עבה], כיון דעשאן על דעת לאפותו בחמה. אבל מ"מ אין פטורין משום שהן עשויין בדבש.

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$250 פאר גליון מליצי יושר וועט מען מודיע זיין ביי די ציונים פון די פלאצקע גאון - ווארשא, אבני נזר - סוכאטשוב, צדקת הצדיק - לובלין, ילקוט סופר - פאקש, לב העברי - הר הזיתים, ר' יוסף ענגיל - ויען, בן לאשרי חזון יחזקאל שערי זבול - הר המנוחות

אז איר האט מקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי מקיים צו זיין זייערע הבטחה!

געדענקט "מקח בלייבט מקח"!

gilvionmy@gmail.com 732-510-0560

ותירץ האבני נזר, דהטעם שלא תירץ הר"ן כך קושיתו על הרמב"ן, משום דאח"נ דבשעה שהיה דעתו לאפותה בחמה, לא חל עליה שם 'לחם', אבל כיון דזה רק חסרון במחשבתו, ולא חסרון במעשה, לכן מיקרי 'שעת חובתה', ולכן הקשה

התבואה בכלי, אלא ביד, כיון דאינו קרוי 'קציר', לכן פטור מלקט. אבל בדבר דהדרך הוא ללקוט ביד ולא בכלי, אז מיקרי 'קציר', וחייב בלקט. וא"כ יש לומר דהלבוש והש"ך סוברים דהוא הדין בסופגנין ודובשנין מיקרי 'גלגול', דכיון

הר"ן על הרמב"ן, דמדוע אמרינן דאח"כ שנמלך לאפותה נתייב. וז"ל: ונראה דהר"ן אזיל בשיטת הרמב"ם (פ"ז בכורים ה"ט) ופסקוהו בשו"ע (סי' שכ"ו סעיף ד') דשני ישראלים עישו עיסה כשיעור על דעת לחלוקה, ואח"כ הוסיף כל אחד חלקו עד שהיה כשיעור לכל אחד פטורים, כיון שכלב היה לו שעת חובה שהיה כשיעור, ונפטרה משום המחשבה שהיה לחלק, וע"ש בכ"מ. הרי דכיון דבעצמו היה כשיעור, רק המחשבה היה לחלק, מקרי 'שעת חובה' בפטור. ולא דמי לעושה עיסתו פחות פחות מכשיעור ואח"כ צרפן דחייב, דמתחילה לא היה חובה כלל כיון שלא היה כשיעור. והכי נמי בבבליה עבה ולא חסר רק המחשבה שהיה שלא לאפותה בתנור, שוב חשיב 'שעת חובה' בפטור. [ולכן הקשה הר"ן על הרמב"ן שסובר דאפי' בלילתה עבה פטור כיון שדעתה לעשותה בחמה, דאין מועיל כשנמלך עליה לאפותה, והרי היתה פטורה בשעת חובתה], עכ"ל.

והנה הר"ן תירץ וז"ל: י"ל דלא דמי, דהתם גבי הקדש, מחוסר מעשה, אבל הכא לאו מחוסר מידי אלא שימלך עליה לאפותה, הלכך מעשה שבסוף מוציא מידי מחשבה, עכ"ל. וביאר האבני נזר כוונתו, דאח"כ דמיקרי 'שעת חובתה' אפילו בשעה שדעתו היה לאפותה בחמה, כיון דזה רק חסרון במחשבתו ולא במעשה, מ"מ אפשר להתחייב אח"כ, כי הכלל שאמרו דאי אפשר להתחייב עוד אם היה פטור בשעת חובתה, הוא רק אם היה 'פטור' בשעת חובתה, אבל אם לא מיקרי 'פטור', אז אפשר להתחייב אח"כ. וכאן כיון דהחסרון הוא רק במחשבתו, ולא במעשה, לא מיקרי 'פטור', דמעשה שבסוף מוציא מידי מחשבה, ונמצא דמעולם לא היה 'פטור'.

וז"ל: ותירץ הר"ן, דכיון שלא עשאה בחמה לבסוף, רק אפאה בתנור, לא חשיב שהיה 'פטור' בשעת חובתה, משום שהיה מחוסר מחשבה. ודוקא התם שבאמת חלקוהו וסופיו אח"כ, חשיב שהיה 'פטור' בשעת חובתה, אבל הכא כיון שנמלך ואפאה - חייב, דמעשה שבסוף מוציא מידי מחשבה.

לע"נ הג"ר יצחק דרעי ב"ר ח' צ"ל י"א צ"כ סיון

אמירת הודו ערב שבת. הענין של אמירת 'הודו' הנזכר שם הארבעה הצריכים להודות דייקא במנחה בכניסת שבת, והוא מיוסד מהבעל שם טוב זצ"ל. כי ידוע שכל הקלקולים שבעולם נתהוו מחטא הראשון, והשרוש שבהם הוא השאור שבעיסה ושיעבוד מלכויות, והנה כשנכנס קדושת שבת נעשה תיקון על הפגמים האלו, ועל זה אומרים המזמור הודו לה', לתת הודאה ושבח להשי"ת שבשעה זו נעשה גאולה ותיקון על הענינים האלה, וזה 'אשר גאלם מיד צר' הוא היצה"ר שאור שבעיסה,

הולך בתר שעת חיובה וכדתנן הקדישתה עד שלא גלגלה וגלגלה הגובר ואח"כ פדאתה פטורה בשעת חובתה היתה פטורה, וה"נ דכוותה כיון דבשעת גלגול אינה עומדת לאכילת אדם ולא חייל בה שם לחם, ממילא הרי היא פטורה לעולם, עכ"ל. הרי דסובר דבמחשבת פטור של עיסת כלבים הפטורה משום דאינו עומד לאכילת אדם, אמרינן הכלל של שעת חובתה היתה פטורה. וצ"ע דהגר"ח (בה' ביכורים פ"ו ה"ט) כתב וז"ל: תנן דעיסה שתחלתה סופגנין וסופה עיסה חייבת בחלה, ועי' ברמב"ם שפירש דהיינו שלשה תחלה ע"מ לאפותה בחמה והשלימה לעשותה מעשה פת, הרי דכשנפטרה מחמת מחשבה של שעת לחם, חוזרת ומתחייבת, משום דלא חשיבא שעת חובתה. אשר לכא' צ"ע מ"ש מע"מ לחלקה לדעת הרמב"ם דנפטרת לעולם. אכן לפי המבואר נראה דשאני התם דבלא שם לחם אין מעשה עיסה גורם שום צד חיוב של חלה, ונמצא דחסר בה מהשתא עיקר מעשה עיסה המחייבה בחלה, וע"כ אין זה שעת חובתה וחוזרת ומתחייבת בהשלימה לעשותה מעשה פת. הרי דסובר דבמקום דפטורה מחמת חיובה של לחם לא אמרינן חובתה אלא דנפטרה והופקעה היתה פטורה, וצ"ע דא"כ ה"ה עיסת כלבים דלדעתו מופקע משם לחם לא שייך דינא דשעת חובתה היתה פטורה, ומ"ש מסופגנין דחוזרת ומתחייבת.

ונראה בזה, דקיים נפק"מ בין סופגנין המהווה חיסרון בשם לחם, ובין אינו עומד לאכילת אדם דג"כ מופקע משום לחם, דסופגנין הוי העדר של שם לחם, זאת אומרת דלחם אינו קרוי לחם משום דבעצם אינה לחם, משא"כ אינו עומד לאכילת אדם מהוהה הפקעה בשם לחם, דבעצם הוי עיסה זו לחם, אלא ע"י דאינו עומד לאכילת אדם נפקע השם לחם שבו, לכן במחשבת פטור של סופגנין אמרינן דלא חשיבא שעת חובתה, כיון דבעצם אינה לחם, ולכן לא נפטרה מעולם ושו"ע חוזרת ומתחייבת. משא"כ עיסה שאינו עומד לאכילת אדם דבעצם הוי לחם, שפיר הגיע שעת חובתה אלא דנפטרה והופקעה משם לחם, לכן אמרינן דשוב אינה חוזרת ומתחייבת, דהיתה פטורה בשעת חובתה. אך לולי דברי הגר"ח הסובר דהתנאי של עומד לאכילת אדם מהוהה לחם, ולכן דהתנאי של עומד לאכילת אדם מהוהה תנאי בחיובא דחלה לחוד ולא בהגדרת דין בשם לחם, ולכן מובן בפשיטות מדוע אמר בזה הכלל של שעת חובתה היתה פטורה, דשפיר חשיבא שעת חובתה ורק דפטורה, ודמיא לפטורא דנכרי וחו"ל דשפיר חשיבא שעת חובתה ולהכי נפטרת לעולם.

דדרכו של מינים אלו לבחוש בכף, לכן הבחישה בכף חשיב גלגול ולישה, ולכן כתבו דפטור משום שאינו קרוי 'לחם'.

וז"ל: וליישב דעת הלבוש והש"ך [אמאי לא אמרו דלא חשיב 'גלגול'], נראה עפ"י הש"ס חולין (דף קלז). בקיטוף (-הקוצר התבואה בידו ולא בכלי) פטור מלקט, דכתיב 'קציר' וק' קיטוף, ואמרינן שם דבמידי דאורחיה בקיטוף, הקיטוף חשיב קצירה, ע"ש. והכי נמי בדובשנין, הבחישה בכף חשיב גלגול ולישה, על כן כתבו הטעם משום דסתם לחם הוא הנילושה במים, ושם אין חיוב אלא בבבילתה עבה, ובלא זה לא מיקרי לישה, על כן אין לחייב בשום עיסה כי אם בבבילתה עבה, [דבבילתה רכה אינו קרוי 'לחם'], עכ"ל.

והנה לפי שיטת הלבוש והש"ך דבבילתה רכה חשיב 'גלגול', משום דכך דרכו של בבילתה רכה לבחוש בכף, וזה קרוי 'גלגול', א"כ קשה קושית הר"ן, דמדוע נתייב בחלה אם אפאה אח"כ בתנור, הרי בשעת חובתה והיינו בשעת 'גלגול' היתה פטורה.

וכתב האבני נזר, וז"ל: ובאמת לולא שמפורש בגמ', מצד הסברה היינו יכולין לומר דבדובשנין ובבילתן רכה אפי' אפאן אח"כ פטור כקושית הר"ן דבשעת חובתה היתה פטורה, [ודוקא בעיסה במים בבילתה רכה חייבת, דלא היה לישה ולא היה שעת חיוב], אבל דובשנין הואיל ודרכו בבבילתו רכה, א"כ היינו לישתן. והכא לא שייך תירוצו הר"ן דמחוסר רק מחשבה, דהכא באמת מחוסר מעשה גמור, דהיינו האפייה, דבבילתה רכה לאו לחם מיקרי, ואין החסרון במחשבה, רק במעשה שבבילתה רכה.

אולם אשרי שבגמ' מפורש להיפוך, עלינו ליישב קושית הר"ן, וצריך לומר דלא מיקרי 'שעת חובתה', בפטור אלא היכא דהוי לחם ביד הקדש, דגלגול לחלה הוא כמו מירוח לפרי דחשיב גמר מלאכה, וזה היכא שנקרא 'לחם', אבל כל זמן שלא חשיב 'לחם', אף דהיינו לישתן, אין זה שעת חובתה, [דגלגול לבד בלי גמר מלאכה אינו 'שעת חובתה', ולכן בעינן בין 'גלגול', ובין שם 'לחם' להתחייב בחלה], וזה נ"ל ברור, עכ"ל.

והנה לאור הנ"ל, דכדי להתחייב בחלה בעינן בין 'גלגול' ובין שם 'לחם', א"כ יש ליישב קושית הר"ן על הרמב"ן שסובר דבבילתה עבה שדעתה לעשותה בחמה ולבסוף נמלך לאפותה דחייב, דלכאורה מדוע לא אמרינן דכיון דבשעת חובתה היתה פטורה, לכן לא מועיל עוד במה שנמלך לאפותה. דיש לומר דאח"כ דבבילתה עבה מיקרי 'גלגול', אבל כיון שבדעתו היה לאפותה בחמה, לכן לא חל עליה שם 'לחם', הלכך לא מיקרי 'שעת חובתה'. וז"ל האבני נזר: ותמיהני על הר"ן ז"ל שלא נחית לזה ליישב גם דעת הרמב"ן, עכ"ל.

ב וכו' הגר"ח (בה' ביכורים פ"ו ה"ט) וז"ל: תנן דעיסה שתחלתה סופגנין וסופה עיסה חייבת בחלה, ועי' ברמב"ם שפירש דהיינו שלשה תחלה ע"מ לאפותה בחמה והשלימה לעשותה מעשה פת, הרי דכשנפטרה מחמת מחשבה של שעת לחם, חוזרת ומתחייבת, משום דלא חשיבא שעת חובתה. אשר לכא' צ"ע מ"ש מע"מ לחלקה לדעת הרמב"ם דנפטרת לעולם. אכן לפי המבואר נראה דשאני התם דבלא שם לחם אין מעשה עיסה גורם שום צד חיוב של חלה, ונמצא דחסר בה מהשתא עיקר מעשה עיסה המחייבה בחלה, וע"כ אין זה שעת חובתה וחוזרת ומתחייבת בהשלימה לעשותה מעשה פת. ג וכדבריהם האלה כתב בחידושי רבינו חיים הלוי (ביכורים פ"ו ה"ט) וז"ל: דלא נאמר הך דינא דפטור של שעת חובתה פטורה לעולם אלא במידי דיש בו דין פטור בחפצא, כמו נכרי והקדש וכדומה, משא"כ בחיסרון שיעורים דעצם החפצא לית בהו שום צד פטור, ורק חיסרון שיעור בלבד, בזה לא חייל בה שום דין הפקעה מחובת חלה, כיון דגם בשעתה ובעת חיסרון שיעורא לא ה' בזה שום חלות של שם פטור, ושפיר חוזרת ומתחייבת בהשלמת שיעורא. וגם בעושה עיסתו קבין דחוזרת ומתחייבת בהשלמת שיעורא וכו', הוא משני טעמים, חדא משום דלא היה לה שעת חובה, ושנית משום דלא חל עליה שם פטור ולא נפטרה כלל אלא מחיסרון שיעורים, עכ"ל.

והנה הבאנו לעיל דהסופגנין והדובשנין פטורים משום שאינם קרוים 'לחם', ברם בספרי (זוטא שלח פסקא ט"ו) איתא: 'באכלכם מלחם הארץ, מלחם ולא כל לחם, פרט למבושל והסופגנין וכו', שפטורים מן החלה'. ומשמע דגם סופגנין הוי לחם, רק דנמנעט דלא כל לחם חייבת בחלה. ולפ"ז קשה דכיון דזה פטור בעלמא, מדוע לא אמרינן דאי אפשר להתחייב עוד כשאפאה בתנור, כיון דהיתה פטורה בשעת חובתה. ובברכת הבית (חלה פ"א מ"ד אות י"ח) כ' דלפי הגר"ח הנ"ל א"ש, דסופגנין אינו מהוהה 'פטור' בחלה, רק הוי העדר מחייב, דרק לחם הנאפה ונתגלגלה חייבת, לכן לא חשיבא סופגנין כ'פטור', והכלל של שעת חובתה היתה פטורה אמרינן רק במידי דיש בו דין פטור בחפצא, כמו נכרי והקדש, הלכך שפיר חוזרת ומתחייבת אח"כ בעשאה עיסה.

ד והנה בעיסת כלבים הפטורה מכח דאינו עומד לאכילת אדם, כתב הגר"ח (ה' חו"מ) דזהו דוקא כל זמן דאינו חושב לאכילה לאדם, כלל בחזו וחשב עליו למאכל אדם נשלם דין לחם שבה והוא לחם גמור, ברם לענין חיובא דחלה לא מהניא מה שחשב אח"כ לאכילת אדם, וז"ל: והטעם פשוט דהכל

כמו שנאמר 'וכי תבואו למלחמה על הצר הצורר אתכם', היינו היצא'ר המיצר ללב ישראל כידוע. 'ומאצות קיבצם' מרמז על שיעבוד מלכויות, ועל שני ענינים אלו נעשה גאולה בשבת קודש.

ואחר זה נזכרו בפרטות בהדי הני הצריכים להודות 'תענו במדבר', היינו הולכי מדבריות, ומרמז על הנפשות שנפגעו ע"י השאור שבעיסה המכניס עצלות בלב להיות הולך בטל מדברי תורה, והם כל השבוע כמדבר שמם. 'רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף', שעם כל זה הם רעבים וצמאים ונפשם שוקקה להקדושה, רק שאין לו במה להחיות נפשו מסיבת העצלות מדברי תורה. ובהגיע קדושת שבת 'ודו לה' חסדו כי השביע נפש שוקקה', נעשה לו שביעה להצמאון, ונפש רעבה מלא טוב, ואין 'טוב' אלא תורה.

'יושבי חושך וצלמות' הוא יושבי בית האסורים שהם נגד שיעבוד מלכויות בכלל, שהוא אסור בידי שיעבוד אחר, וכמו כן בפרטות בנפש כל מיני צער ודוחק מסיבת עול פרנסה כל ימי השבוע וכדומה שאר דברים המכניס חשכות בנפש, שלא יוכל לזכות עצמו בקדושה, וכשבא שבת 'ודו לה' חסדו כי שבר דלתות נחושת', שנעשה התרה וגאולה מכל המניעות גם על זה. ואחרי זה נפרטו ג"כ שני הענינים האלו בפועל היינו חולה שנתפא, כידוע שכמו שיש חולאים בגוף, כמו כן יש חולאים בנפש, והיינו ג"כ מסיבת שאור שבעיסה, עד שכל אוכל היינו דברי תורה שהוא אוכל להנפש, 'תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מות', עד שמגיעים ח"ו למדריגה התחתונה שרשעים בחייהם קרוים מתים. וכשבא שבת 'ישלח דברו', היינו קדושת שבת שנאמר בו 'ודבר דבר', 'וירפאם וימלט משחיתותם', נעשה המלטה גם מהשחיתות התחתונה. ואחרי זה נאמר 'וירדו הים', שהוא על שיעבוד מלכויות בפועל, כמו שנאמר 'משביח שאון ימים שאון גליהם והמוון לאומים', כי כל החסרונות והפגמים שנמצא בהאומות שישאל תחת ממשלתם, נדבק גם בנפשות ישראל, ובקדושת שבת נשקטו גליהם, 'ובשוא גליו אתה תשבחם'.

לע"נ הגר"ר יוסף שאול אלישר ב"ר חיים משה זצ"ל י"א צ"כ א"סיון

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ונעשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדורתם. כתב האור זרוע (סימן ש"ד): אמרו ישראל למשה, מלפנינו מילה, מאחרינו מה זכות יש, אמר להם משה השליכו ציציותיהם לאחוריהם, ע"כ. ויש לומר על פי מה שפירש אאמו"ר הגאון נ"י נוסח התפלה 'והסר שטן מלפנינו ומלאחרינו', על פי מה שפירש הבינה לעתים הפסוק 'צנים ופחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק מהם', דהכוונה בזה, דלעשות מצות ה' צריך זריזות וחמימות בשלהבת ה', ולעשות עבירה צריך עצלות, ומי שעושה להיפוך, בעבירה חמימות, ובמצוה קרירות, צריך לשמור נפשו, וזה הכוונה 'צנים ופחים בדרך עקש', היינו בדרך עקש, ההיפוך ממה שצריך, שיש לו חמימות בעבירה וקרירות במצוה, 'שומר נפשו ירחק מהם'. וזה הכוונה 'והסר שטן מלפנינו ומלאחרינו', היינו 'מלפנינו', לעבירה מושך לפניו בחמימות, ולהיפך במצוה 'לאחרינו', גורם לו לעצלות, ועל כן מתפללים ומבקשים 'והסר שטן מלפנינו ומלאחרינו', עכ"ד.

וזה מה שאמרו ישראל למשה 'מלפנינו מילה', שנגד התאוה מועיל המילה להחליש התאוה, ומזה בא קרירות לעבירה, אבל 'מאחרינו מה זכות יש', היינו נגד העצלות, ובאיזה אופן יוכל להחליש העצלות ולבא לידי חמימות במצוה. ולזה אמר להם משה 'השליכו ציציותיהם לאחוריהם', שהוא מלשון 'מציץ', והיינו שיסתכל האדם שיש תכלית לאדם, 'וראיתם אותו' צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה שזה עיקר התכלית, ממילא יתבונן שאין לאדם לעשות רק מצות ומעשים טובים.

ועוד נראה, דידוע מחובת הלבבות בהקדמה שראוי לכל איש הנלבב לחקור ולבקש את שאהבה נפשו, אמנם רק לאחר האמונה החזקה בה' ומשען בדת אלקית אשר תשים מעצר לרחשי לבו כל יעפיל לה' ויפול הנופל, ועל כן אמרו (קהלת ז:א) 'טובה חכמה עם נחלה', היינו מתי טובה החכמה שהוא החקירה מה שמשכיל וחוקר משכלו, כשהוא בידח 'עם נחלה' נחלת אבות שהוא הקבלה. אמנם גם למי שאין בו יכולת לעיין, תעמוד הקבלה ע"ש. ובזה פירש בדמשק אליעזר (אות נ') מה שאמרו (מנחות מג:): 'וראיתם אותו וזכרתם', ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו, וזו מצות קריאת שמע. דהנה ציצית מרמז להביט גבורת ה', ולהתבונן בפלאי הבריאה, ועל דרך שאמרו 'תכלת דומה לרקיע', והוא בחינת אמונה מצד התבוננות וחקירה, ועל כן רק בני ישראל חייבים בציצית, ולא נשים חלושי הדעת, כי התבוננות וחקירה הוא רק למי שמשגיח בשכלו, אבל לצד החקירה וההתבוננות, צריך להיות 'וזכרתם את כל מצות ה'', היינו לזכור מצוה אחרת והוא קבלת עול מלכות שמים באמונה שלימה מצד הקבלה בלי חקירה, ע"ש.

ובזה יבואר דברי חז"ל 'אמרו ישראל לפני משה מלפנינו מילה', כי הנה ענין מילה מרמז על קיום המצוות בלי חקירה, כי אז הילך רך וצעיר, אשר אינו יודע עוד

להבדיל בין טוב לרע, וזה מה שאמרו ישראל 'מלפנינו מילה', כלומר מה שאנו מקיימים המצוות, הוא בחינת 'מילה', בתמימות בלי שום חקירה. אבל 'מאחרינו מה זכות יש', הלא קבלה לבד אינו טוב ואינו נאה למי שיש בכח שכלו, שלא לחקור ולעמוד על טעמי המצוות. אמר להם משה 'השליכו ציציותיהם לאחוריהם', היינו לאחר קיום המצוות בפועל המעשה, אז תשליכו ציציותיהם, ירמוז על בחינת העיון והחקירה, שאחר שכבר קיימתם המצוות, אז טוב לעמוד על טעמו. אבל בתחילת קיום המצוות טוב האמונה החזקה, כי רק על דרך זה טובים השנים - הקבלה והאמונה - מן האחד.

לע"נ הגר"ר שמואל ב"ר אהרן פרעסבורגר זצ"ל י"א צ"כ א"סיון

שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען. שמעתי שיחה בשם הרה"ק ר' ברוך ממעזבז זצ"ל, כאשר באו אליו משולחים של ארץ ישראל, ובידעו כי לכבוד עצמן הם דורשים כנודע, אמר 'שלח' [היינו המשולחים], 'ויתורו', מלשון 'נותר', שיהיה עכ"פ נותר לארץ ישראל, כי ישנו כאלו משולחים האומרים כולו שלי, ודפח"ח. מעתה להבין דבר מתוך דבר, כמו מרגלים לשעבר נשלחו לארץ ישראל, וכעת להיפך, נשלחו מארץ ישראל לחוץ לארץ לאנשי גולה, ואי אפשר לומר שיעשו כולו לשם שמים, כי זה אי אפשר, דמהיכן יפרנסו ביתם, אלא לעשות ברחמנות, להיות ארץ ישראל עיקר ושללהם טפל, ולפי מהות הנצרך ע"פ שומא של ג' מנהיגים כשאין נוגעין בדבר, וגם צריכין לדעת 'אשר אני נותן לבני ישראל' דייק, לאפוקי ערב רב, כמו שמפורש בזוהר (פ' ויקהל ח"ב ג). 'ביני ובין בני ישראל' לאפוקי הערב רב, ע"ש. ולא אשר לקלים המרוץ להחזיק עמי הארץ ובטלנים, כי אם על בחינת 'בני ישראל', להשים השגחה עיקרית על תלמידי חכמים ולמודי ה' אשר אצלם תורתם עיקר ומלאכתם טפלה.

ובעוה"ר עיין מעשה אבות סימן לבנים, לא נשאו כבאלו על דרך האמת בלתי כלל בן יפונה ויהושע בן נון אשר גם הם נטלו חלקם בארץ. אך צריך להיות כמו בחינת 'שבת', מנוחה לה' ולכם, ולה' הוא העיקר בשלימות אמונה.

לע"נ הגר"ר ישראל ב"ר שלמה ווארמאן זצ"ל י"א צ"כ א"סיון

צירוף אכילה אליבא דר' מאיר. דעת ר' מאיר (כריתות יב:) דצירוף אכילה הוא בשיעור של "כאילו אוכל קליות". ופירש"י שם (ד"ה כאילו) ששיעור הזמן לצרף אכילת כזית הוא כשיעור הזמן שלוקח לאכול את הכזית אם היה חתוך לחתיכות קטנות כקליות דאוכלן זו אחר זו, ואם אכל ביותר משיעור זה אין האכילות מצטרפות.

והקשה הגר"י ענגיל (לקח טוב כלל ט' אות ו'), דכאן סובר ר' מאיר שצירוף אכילה הוא כאילו אוכלן קליות, ואילו בזבחים (דף ע). סובר ר' מאיר לענין הדין שהאוכל כזית מנבילת עוף טהור נטמא, שהצירוף של אכילת הכזית הוא בכדי אכילת פרס. והביא את דברי רש"י (כריתות שם ד"ה כאילו, וד"ה לחומר), שמפרש שר' מאיר סובר שכל אכילה מצטרפת לפי הזמן שלוקח לאוכלן קליות, דהיינו דדברי ר' מאיר "כאילו אוכל קליות" הוא שיעור זמן של אכילת כזית. וכתב דאלמלא דברי רש"י היה אפשר לומר שגם ר' מאיר מודה שהאוכל שני חצאי זית ושהה בין האכילות, זמן הצירוף הוא בכדי אכילת פרס. אלא דסובר שאם אכלן בצורה של קליות, דהיינו שאכלן זו אחר זו, מצטרפות האכילות אפי' ביותר מכדי אכילת פרס, ושכן משמע בדברי הגמ' בדעת ר' מאיר "דמשכיה אכילתיה", דמשמע שאכל את הכזית בזה אחר זה ולא בשהה בין האכילות. וא"כ אין סתירה בדברי ר' מאיר, דדבריו "כאילו אוכלן קליות" אמורים לגבי מקרה בו אכלן ברצף, אבל מודה ר' מאיר שאם אוכל שלא בצורת קליות, אלא אוכל שני חצאי זית ומפסיק ביניהם, דזמן הצירוף הוא בכדי אכילת פרס, וזהו דנקט לענין אוכל נבילת עוף טהור, שאכילה מצטרפת בכדי אכילת פרס.

עוד תירץ, ע"פ מה שאמרו (סוכה מט:): אמר רב פפא שמע מינה כי שבע איניש חמרא מרגניה שבע. ופירש"י, וז"ל: על ידי ששותו בלגימות גסות וגרון מלא הוא משיב, ולא ע"י שתיה מרובה שמכניס הרבה יין במעיו ע"י לגימות דקות. ואינן כאוכלין, ששובע שלהם בא במילוי כרס, עכ"ל. חזינן מהתם דלענין הנאת גרונו צריך לגימות גסות, והאוכל חתיכות קטנות כקליות יש לומר שאין לו הנאת גרון, א"כ יש לומר דר' מאיר סובר דלענין איסורי אכילה אזלינן בתר הנאת מעיו, ולכן צירוף אכילה הוא לפי זמן של אכילת קליות, אך בשתיה או באכילת נבילת עוף טהור שמטמא בבית הבליעה צריך הנאת גרון, ובדבר שצריך הנאת גרון, מודה ר' מאיר שזמן הצירוף הוא בכדי אכילת פרס.

והוסיף, דע"פ מה שכתב דגם ר' מאיר מודה שיש צירוף של אכילת פרס, מיושבת קושיא אחרת, דאין חולקים ר' מאיר וחכמים אם יש צירוף אכילות בכדי אכילת פרס, הרי בהלכה למשה מסיני כתב הרמב"ם (פ"א מהלכות ממרים ה"ג) שאין

מחלוקת, ושיעור הזמן שאכילה מצטרפת הוא הל"מ. אבל לפי דבריו לא קשה, שהרי גם ר' מאיר מודה שיש מקרים שהצירוף אכילה הוא בכדי אכילת פרס.

לע"נ ר' יעקב ב"ר נחום יצחק הלפרין ז"ל יא"צ כ"ג סיון

שלח לך. ברש"י: חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים. יש לדקדק דמלשון זה משמע שהמרגלים דברו טוב, אלא שישראל טעו בדבריהם, והלא כתיב בפירוש שאמרו 'ארץ אוכלת יושביה היא', וזה רעת הארץ מוחלטת ואין צריך לטעות. ובכלל להבין במה נכשלו המרגלים אחר שהכתוב מעיד שכולם 'אנשים ראשי אלפי ישראל', ובמדרש (במד"ר טז:): שעל כל אחד ואחד שאל משה רבינו ע"ה פי' ה' הגון זה עליך, והסכים על ידו. וכל המפרשים חתרו למצוא הסבר ענין המרגלים, ובעזרת השי"ת אענה גם אני חלקי, ונקדים אומרים (במד"ר שם): 'בני אדם גדולים היו, ועשו עצמן כסילים'. דהנה יצה"ר נקרא 'מלך זקן וכסיל', ועל כן חושבני שבזה תלוי טעותם, דמשה רבינו צוה אותם 'עלו זה בנגב', ובהאר"י ז"ל (לקוטי תורה ריש שלח) כתב, דנתעברו בהם נשמות השבטים, ויש לומר דמרומו בתיבת 'זה' גימטריה י"ב, ובהו 'ועליהם את ההר' היינו נתגברו על יצה"ר כאומרים דיצה"ר נדמה לצדיקים כהר. או יש לומר 'ועליהם את ההר', שגם היצה"ר יעלו, דכשמתגברים עליו ואין שומעים לו, אז גם היצה"ר נתעלה, כמשל בן המלך והזונה המבואר בזוה"ק (ח"ב קסג).

והנה ממאי דכתיב 'עמלק יושב בארץ הנגב', נראה לי דהוצרכו להתגבר על יצה"ר דעבודה זרה, כי 'עמלק' גימטריה ד'ס, קליפת הגיאיות, שזהו עבודה זרה ממש, ועליו אמרו רז"ל (סוטה ד:): שהוא דוחק רגלי שכניה, ואין שכניה חשובה כנגדו, על כן אמרו 'כי חזק הוא ממנו', ודרשו רז"ל: אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם. וכי טפשים כל כך היו, אלא זהו ענין טעות עובדי עבודה זרה, כמבואר בסנהדרין (דף קב.) דשאל רב אשי את מנשה המלך, מאחר ידיעת בעבודה זרה דאין בה ממש למה עבדת אותו, והשיב, שהיה אז כח יצה"ר כל כך גדול, עד דאילו הוית התם הוית נקיטא בשלהי גלימא ורהטת לעבדה.

ומה עשו כדי להנצל ממנו, היו משתמשים בעצת יהוא (מלכים ב' י"ח) 'ויקבוץ יהוא את כל העם ויאמר אליהם, אחאב עבד את הבעל מעט, ויהוא יעבדנו הרבה', שעיד"ז האמינו בו, ועלה בידו להרוג את כל עובדי הבעל, ואמרו בסנהדרין שם: יהוא צדיקא רבה הוה וכו' ומאי גרמא ליה, אמר אביי ברית כרותה לשפתים, שאמר 'אחאב עבד את הבעל מעט, ויהוא יעבדנו הרבה'.

ויש לומר דהמרגלים ג"כ נשתתפו עם יצה"ר דעבודה זרה, [והיינו שלא התגברו על קליפת הגיאיות], וזהו עומק כונת רז"ל 'אנשים גדולים היו, ועשו עצמם כסילים', היינו להשתתף עם יצה"ר שנקרא 'מלך זקן וכסיל', על כן נקראו גם הם 'כסילים', וכמו שביהוא הביאתו עצתו זו להכשל, כמו כן במרגלים.

ובזה נבין פלא דמרגלים דיהושע היו רק ב' אנשים, ובאו בלילה, ואעפ"כ נודע למלך יריחו. ואילו כאן י"ב אנשים סובבים מ' יום בארץ ולא הרגיש בהם אפילו מלך אחד, והגם שרז"ל הרגישו בזה ותרצו שהיו טרודים באבלם, מ"מ כיהודה ועוד לקרא יש לומר דכיון דנשתתפו עם יצה"ר, על כן לא הודיע היצה"ר לשרי המלכים. משא"כ ביהושע, דב' מרגלים לא השתמשו בעצה זו, [אלא התגברו על היצה"ר]. הלך יצה"ר שהוא השטן והודיע לשר מלך יריחו ועוררו להשמר מפניהם. והגם שגם הם הלכו בית אשה זונה, אבל כבר נתגברו על יצרא דעריות במעשה שיטים. ואולי זה ג"כ בכלל דברי הזוה"ק (ח"ג קנח.) שכשלו דמרגלים היה על פחדם שאם יבואו לארץ יסלקו אותם מנשיאותם, דכל התנשאות שלא ברצונו יתברך שהוא הממליך מלכים, הוא גדר עבודה זרה.

והנה באמת 'ארץ אוכלת יושביה' הוא מעלה וקדושה בארץ ישראל, שאינה מחזקת עובדי עבודה זרה, ולכן כששמעו בני ישראל את זה, הוצרך לעשות עליהם רושם עז שירצו לעלות מיד לארץ ישראל. אמנם לפי ששמעו זה מהמרגלים שנשתתפו עם הכסיל היצה"ר, נעשה מזה חשבון של עצבות לפחד ולצעוק 'אנה אנחנו עולים', ולהתיאש מן העליה, וזה הטעות היתה מדברי המרגלים, דאילו שמעו זה מפה קדוש, היו מבינים מזה טובת הארץ.

לע"נ הג"ר יצחק שלמה ב"ר אברהם צבי אונגר זצ"ל יא"צ כ"ב סיון

הבשיעור הגרמ"ד שם תירץ, דדוקא בכור שהישראל נותנו לכל כהן שירצה, וכל זמן שלא נתנו לכהן היו ברשות הישראל, משו"ה לא הוית תחילת הקדשו ברשות כהן. משא"כ בחטאת ואשם שניתנים למשמר, אין לבעלים בהם כלום כבר משעת הקדש, כמבואר בחדושי רבנו חיים הלוי (הלכות ערכין). ונמצא דבחטאת ואשם אם הכהנים היו זוכים בהם מחיים, שפיר היה מקרי תחילת הקדושה ברשותם, ולכן בעינינו לאידך טעמא דאין זוכים בהם מחיים.

אין הכהנים ממירין בחטאת ואשם ובבכור. תנן בתמורה (דף ז:): 'הכהנים ממירין בשלהן, וישראל ממירין בשלהן, אין הכהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם'. והיינו דאין אדם מתפס בתמורה אלא בקרבן שלו, ולא של אחרים. ולכן אין הכהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם שנתן לו ישראל להקריב, שהרי אין לו בקרבן שום חלק ואינו שלו, אלא שהוא מקבל את הבשר אחרי הקטרת האימורין. הלכך אם המיר בהמתו בחטאת או באשם אין תמורתו תמורה, כדכתב רש"י שם.

וממשיך המשנה דאין הכהנים ממירין בבכור, משום שנאמר 'והיה הוא ותמורתו יהיה קודש', היכן קדושה חלה עליו - בבית הבעלים, אף תמורה - בבית הבעלים. והיינו דהקדשה התורה תמורה להקדש עצמו. דהיכן קדושה חלה על ההקדש, בבית הבעלים, דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. וממנו נלמד כי אף תמורה לא תחול אלא בבית הבעלים, ולא בבית כהן. הלכך אם המיר בו הכהן, לא נתפסת התמורה, כיון שהבכור אינו בבית הבעלים, אע"פ שניתן מתנה לכהן. אבל אם המיר בו ישראל בעל הבכור, תמורתו תמורה, שהרי ברשותו חלה קדושה על הבכור.

והנה הרמב"ם (תמורה פ"א ה"ט) כתב, וז"ל: אין הכהנים ממירין בחטאת ובאשם, שאע"פ שהם שלהם (לענין אכילת בשר), אינן זוכין בהן מחיים, שאין להם בבשר עד שיזרק הדם. ואין הכהנים ממירין בבכורה שאע"פ שהוא זוכה בו מחיים, אינו זוכה בו מתחילה, שהרי תחילתו בבית ישראל הוא, עכ"ל.

והקשה החזון יחזקאל (תמורה פ"א ה"א), וז"ל: דברי הרמב"ם צ"ע, דהלא הטעם שאין הכהנים ממירין בבכור משום שתחילתו בבית ישראל, אותו טעם שייך נמי בהא שאין הכהנים ממירין בחטאת ובאשם, ולמה ליה למימר בהא שאין הכהנים ממירין בחטאת ואשם טעמא אחרינא מפני שאין זוכין בהם בחיים. הלא האי טעמא מפני שאין זוכין בהם בחיים, נאמר בגמ' שם רק לר' יוחנן בן גורי שסובר שהכהנים ממירין אחר שבא לידם, אע"פ שהקדושה חלה עליו בבית הבעלים. אבל אין הכהנים ממירין בחטאת ובאשם מפני שאין זוכים בהם בחיים. אבל לר' עקיבא שסובר שם שאין הכהנים ממירין בבכור אחר שבאה לידם מפני שקדושתו חלה עליו בבית הבעלים, לדידיה שפיר איתא להאי טעמא גם בהא שאין כהנים ממירין בחטאת ובאשם.

וי"ל דבעינן האי טעמא היכא שהכהן הקדיש חטאת או אשם שיתכפר בו ישראל, ואח"כ נתן אותו ישראל לאותו כהן שיקריבנו לו, אם המיר בו הכהן אינו עושה תמורה, אע"פ שהקדושה חלה עליו בבית אותו כהן ע"י אותו כהן, מפני שלא זכה בו מחיים. אי נמי נקט האי טעמא בחטאת ואשם, דאילו היה כוללם יחד בטעם האמור בבכור, היה מקום לטעות שהכהן זוכה בחטאת ואשם מחיים כמו בבכור.

לע"נ הג"ר ראובן ב"ר שבת פיינ זצ"ל יא"צ כ"ה סיון

ויקרא משה ליהושע בן נון יהושע. קשה להבין למה היה צריך משה רבינו להתפלל במיוחד בשביל יהושע בן נון, הא כמו שכלב בן יפונה הלך בעצמו להתפלל אצל קברי האבות בחברון, וא"כ יהושע גם היה יכול להתפלל, וא"כ למה דוקא ביהושע היה צריך משה במיוחד להתפלל בעדו ולשנות שמו ליהושע.

ונראה, דבפרשה הקודמת כתיב שאלדד ומידד מתנבאים במחנה משה מת ויהושע מכניס, ולפ"ז היה יהושע בן נון בסכנה גדולה, דהא מבואר בזוה"ק שמשם רבינו לא היה יכול ליכנס לארץ ישראל מפני שמשם היה בחינת 'שמש', ויהושע הוא בחינת 'לבנה', וכשהשמש שוקעת, אז זמן הלבנה להאיר, וא"כ משה רבינו לא היה יכול אז לעלות לא"י, מפני שהגיע הזמן של הלבנה להאיר, וזהו יהושע בן נון, וא"כ אם היה משה רבינו נכנס לארץ ישראל, אז היה צריך למות על המקום, כי בארץ ישראל הוא זמנו של יהושע להאיר. וא"כ יהושע בן נון היה יכול לחשוב ולהחליט להצטרף עם עצת המרגלים ולעשות עבירה לשמה, כדי שמשם רבינו לא ימות עכשיו, דהא אם נכנס עכשיו לארץ ישראל הוא ימות, וא"כ בשביל שמשם רבינו לא ימות, כדי להצטרף לעדת המרגלים לשם שמים, וא"כ היה באמת יהושע בן נון בסכנה גדולה שלא לעשות שום פלפולים וללכת בדרך הישרה, ולכן היה צריך משה רבינו להתפלל במיוחד עבורו שינצל מעצת המרגלים. וכשאמרתי את זה לתלמידי חכמים שבחווה מאוד, עד שבסוף אמרו לי שעצם הדבר מבואר בקיצור בפירוש תרגום יונתן בן עוזיאל (לא מצאתיו), ומאוד שמחתי שכיוונתי לדעת תורה האמיתית להתנא האלקי יונתן בן עוזיאל.